

**Program
Realizacji Doradztwa Zawodowego
w Szkole Podstawowej nr 11 im. Henryka Sienkiewicza
w Puławach
na rok szkolny 2023/2024**

Program preorientacji zawodowej zawiera:

- I. Założenia ogólne programu
- II. Cele szczegółowe programu – zakładane osiągnięcia dzieci
- III. Współpraca z rodzicami i otoczeniem społeczno-gospodarczym
- IV. Metody i formy realizacji programu
- V. Program doradztwa zawodowego dla poszczególnych poziomów kształcenia
- VI. Ewaluacja programu

Program zawiera również źródła przykładowych scenariuszy: zajęć z uczniami, spotkań z rodzicami, spotkań rad pedagogicznych i innych działań związanych z doradztwem zawodowym.

I. Założenia ogólne programu.

Program stanowi realizację jednolitej, uwzględniającej etapy rozwojowe uczestników, systemowej koncepcji preorientacji zawodowej, rozumianej jako ogół działań o charakterze wychowawczym, podejmowanych przez nauczycieli i rodziców, ukierunkowanych na zbliżanie dzieci i młodzieży do środowiska pracy. Program preorientacji zawodowej uwzględnia możliwości psychofizyczne dzieci w każdym wieku i uwzględnienia etapy rozwojowe dzieci w procesie przygotowania ich do planowania kariery edukacyjno-zawodowej. Planowane działania na rzecz kształtowania preorientacji zawodowej biorą pod uwagę zróżnicowanie zdolności i zainteresowania dzieci. Zgodnie z modułową strukturą programu na każdym etapie nauki realizowane są cele ze wszystkich czterech wskazanych obszarów:

- *Poznanie własnych zasobów;*
- *Świat zawodów i rynek pracy;*
- *Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie;*
- *Planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno-zawodowych.*

Działania związane z doradztwem zawodowym są planowane na poziomie szkoły w ramach wewnątrzszkolnego systemu doradztwa zawodowego (WSDZ) i realizowane są przez całą kadrę pedagogiczną pod kierunkiem doradcy zawodowego.

II. Cele szczegółowe programu – zakładane osiągnięcia dzieci, które wyznaczają treści programowe orientacji zawodowej.

W programie uwzględniono cztery obszary celów szczegółowych – jednolitych z obszarami wszystkich programów – które wyznaczają treści programowe orientacji zawodowej:

- 1. Poznanie własnych zasobów**, m.in.: zainteresowań, zdolności i uzdolnień, mocnych i słabych stron jako potencjalnych obszarów do rozwoju, ograniczeń, kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw), wartości, predyspozycji zawodowych, stanu zdrowia.
- 2. Świat zawodów i rynek pracy**, m.in.: poznanie zawodów, wyszukiwanie oraz przetwarzanie informacji o zawodach i rynku pracy, umiejętność poruszania się po nim, poszukiwanie i utrzymanie pracy.
- 3. Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie**, m.in.: znajomość systemu edukacji i innych form uczenia się, wyszukiwanie oraz przetwarzanie informacji o formach i placówkach kształcenia, uczenie się przez całe życie.
- 4. Planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno-zawodowych**, m.in.: planowanie ścieżki edukacyjnej i zawodowej z przygotowaniem do zdobywania

doświadczenia zawodowego oraz refleksji nad nim, podejmowanie i zmiany decyzji dotyczących edukacji i pracy, korzystanie z całonocnego poradnictwa kariery.

III. Współpraca z rodzicami i otoczeniem społeczno-gospodarczym.

Efektywność realizacji wyznaczonych celów warunkowana jest pozyskaniem do współpracy rodziców uczniów. Wsparcie ze strony rodziców poprzedzone zaznajomieniem ich z ideą preorientacji zawodowej wzmocni działania w tym obszarze, a przede wszystkim utrwali kształtowane postawy oraz samodzielność i poczucie sprawstwa u dzieci. Spotkania z rodzicami posłużą poszerzaniu świadomości w zakresie zadań i możliwości rozwojowych ich dzieci. Pozyskanie rodziców do współpracy w obszarze preorientacji zawodowej, gwarantuje możliwość szerszej współpracy ze środowiskiem lokalnym, np. spotkania z przedstawicielami różnych zawodów, organizacja wycieczek do zakładów pracy czy organizacja spotkań z pasjonatami. W realizacji programu orientacji zawodowej włącza się otoczenie społeczno-gospodarcze, przedstawiciele instytucji zajmujących się doradztwem zawodowym – zwłaszcza specjalistów z poradni psychologiczno-pedagogicznych, bibliotekę, przedstawiciele zakładów pracy i pracodawców oraz innych instytucji edukacyjnych oraz instytucji działających na rynku pracy. Szczegółowe ramy tej współpracy opisane zostały w przykładowych scenariuszach spotkań z rodzicami dostępnych na stronie <https://doradztwo.ore.edu.pl/programy-i-wsdz/>.

IV. Metody i formy realizacji programu.

Zajęcia w ramach orientacji zawodowej prowadzone są z wykorzystaniem metod aktywizujących, dobieranych z uwzględnieniem m.in.: wieku uczestników zajęć oraz celów, jakie mają być osiągnięte. Metody aktywizujące sprzyjają rozbudzeniu wyobraźni uczących się, podwyższają poziom ich aktywności, samodzielnego myślenia i działania, przyczyniają się do zwiększenia motywacji do uczenia się. W trakcie zajęć uczeń planuje, podejmuje działania, decyduje, argumentuje itp. Proaktywna postawa uczniów wzmacniana jest poprzez: wycieczki tematyczne (w tym do zakładów pracy), projekty edukacyjne, wydarzenia (np. Targi Pracy i Edukacji). W ten sposób poprzez realizację długofalowego procesu możliwe będzie osiągnięcie finalnego efektu doradztwa zawodowego w systemie oświaty, tj. przygotowanie uczniów do świadomego podejmowania decyzji edukacyjnych i zawodowych.

Działania realizowane w ramach orientacji zawodowej powinny wspierać eliminowanie stereotypów dotyczących ról społecznych i zawodowych.

Przykłady działań kierowanych do uczniów:

1. udzielanie porad i konsultacji indywidualnych
2. prowadzenie zajęć grupowych związanych tematycznie z obszarami: poznawanie własnych zasobów
 - świat zawodów i rynek pracy
 - rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie;
 - planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno- -zawodowych.
3. pomaganie uczniom w przygotowywaniu teczek „portfolio”;
4. aranżowanie sytuacji sprzyjających poznawaniu własnych zasobów np. poprzez udział w konkursach, przygotowywanie określonych zadań na zajęcia przedmiotowe, udział w organizowaniu uroczystości i imprez szkolnych;
5. określanie potencjału edukacyjno-zawodowego;

6. organizowanie spotkań z przedstawicielami instytucji rynku pracy;
7. stwarzanie okazji do udziału w wydarzeniach takich jak np. targi edukacyjne;
8. umożliwianie udziału w spotkaniach informacyjnych z przedstawicielami szkół ponadpodstawowych;
9. informowanie o ofercie kształcenia w szkołach programowo wyższych;
10. umożliwienie udziału w spotkaniach z absolwentami szkoły (prezentacje ścieżek rozwoju edukacyjno-zawodowego);
11. wspieranie uczniów w przygotowaniu Indywidualnych Planów Działania (IPD);
12. organizowanie spotkań z przedstawicielami zawodów;
13. organizowanie spotkań z inspirującymi osobami (pasjonatami, autorami innowacyjnych rozwiązań – młodymi ludźmi, którzy odnieśli sukces zawodowy);
14. organizowanie wycieczek zawodoznawczych;
15. umożliwienie dostępu do informacji edukacyjno-zawodowej poprzez strony internetowe szkoły, szkolne konto Facebooka, e-dziennik;
16. organizowanie zajęć w świetlicy związanych z orientacją zawodową;
17. organizowanie imprez o charakterze zawodoznawczym, np. konkursy, festiwale czy prezentacje zawodów;
18. umożliwianie uczniom udziału w tzw. lekcjach zawodoznawczych organizowanych przez szkoły ponadpodstawowe zawodowe;
19. udostępnianie materiałów multimedialnych (np. gier edukacyjnych, filmów i innych e-zasobów) ułatwiających samopoznanie, podejmowanie decyzji edukacyjnych i zawodowych;
20. prowadzenie projektów edukacyjnych tematycznie powiązanych z orientacją zawodową oraz doradztwem zawodowym.

Przykłady działań kierowanych do rodziców:

1. organizowanie spotkań informacyjno-doradczych z doradcą zawodowym w szkole;
2. inicjowanie kontaktów z przedstawicielami instytucji działających na rynku pracy;
3. organizowanie spotkań z przedstawicielami firm lokalnego rynku pracy (prezentacje zawodów rodziców);
4. informowanie o targach edukacyjnych;
5. udostępnianie informacji edukacyjnych i zawodowych (między innymi poprzez: biblioteczkę publikacji, stronę www szkoły, szkolne konto Facebooka, e-dziennik);
6. włączanie rodziców w szkolne działania związane z orientacją zawodową i doradztwem zawodowym.

Orientacja zawodowa i doradztwo zawodowe dla uczniów są realizowane:

1. podczas grupowych zajęć związanych z doradztwem zawodowym prowadzonych przez doradcę zawodowego, (Rozporządzenie MEN z dnia 28 marca 2017 r. w sprawie ramowych planach nauczania dla publicznych szkół (Dz.U. z 2017 r., poz. 703).) które wynikają z ramowych planów nauczania;
2. podczas: zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu, wspomagania uczniów w wyborze kierunku kształcenia i zawodu w trakcie bieżącej pracy z uczniami, prowadzonych przez doradcę zawodowego, nauczycieli i wychowawców – m.in. na obowiązkowych i dodatkowych zajęciach edukacyjnych, zajęciach z wychowawcą i innych zajęciach, a także w formie indywidualnych porad i konsultacji prowadzonych

przez doradcę zawodowego (lub innych specjalistów, wychowawców, nauczycieli); (Rozporządzenie MEN z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. z 2017 r., poz. 1591).Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego)

3. podczas innych działań związanych z doradztwem zawodowym realizowanych w szkole (jak np. szkolne targi edukacyjne, projekty edukacyjne, konkursy zawodoznawcze) lub poza nią (np. udział w targach edukacyjnych, festiwalu zawodów, w wizytach zawodoznawczych w zakładach pracy).

V. Program doradztwa zawodowego dla poszczególnych poziomów kształcenia

Program preorientacji zawodowej dla oddziałów przedszkolnych	
Osoby odpowiedzialne	Zadania z zakresu preorientacji zawodowej realizuje nauczyciel wychowania przedszkolnego, nauczyciele angielskiego, religii ponadto w realizację programu zaangażowani są specjaliści: logopeda, psycholog i pedagog, doradca zawodowy.
Metody i formy realizacji programu	Do działań z preorientacji zawodowej nauczyciel wykorzystuje metody aktywizujące dobierane z uwzględnieniem m.in.: wieku uczestników, typu zajęć oraz celów, jakie mają być osiągnięte, organizując zajęcia i wycieczki (np. do zakładów pracy), spotkania z przedstawicielami różnych zawodów, organizacja spotkań z pasjonatami oraz włączając w te zadania rodziców. Szczegółowy opis działań podejmowanych przez nauczyciela zawarty został w rekomendowanych scenariuszach, dostępnych na stronie https://doradztwo.ore.edu.pl/programy-i-wsdz/ .
Cel ogólny preorientacji zawodowej	Wstępne zapoznanie dzieci z wybranymi zawodami najbliższymi ich otoczeniu, kształtowanie postawy pracy i motywacji do działania, pobudzanie i rozwijanie zainteresowań dzieci oraz stymulowanie ich pro-zawodowych marzeń. <u>Działania ukierunkowane na kształtowanie:</u> <ul style="list-style-type: none"> - proaktywnych postaw dzieci wobec pracy i edukacji ze zwróceniem uwagi na zasady etyki pracy jako fundamentu aktywności zawodowej; - sprawczości, tj. przekonania, że są podmiotami własnych działań i są zdolni do wprowadzania zmian w swoim bliższym i dalszym otoczeniu; - samodzielności i samoobsługi oraz kształtowanie takich cech jak utrzymanie ładu, doprowadzanie podejmowanych prac do końca i porządkowanie miejsca pracy; - szacunku do pracy innych; - umiejętności współdziałania.
Treści programowe oraz cele szczegółowe – osiągnięcia dzieci	1. POZNAWANIE WŁASNYCH ZASOBÓW – dziecko: <ul style="list-style-type: none"> 1.1 określa, co lubi robić; 1.2 podaje przykłady różnych zainteresowań; 1.3 określa, co robi dobrze; 1.4 podejmuje działania i opisuje, co z nich wyniknęło dla niego i dla innych; 1.5. opowiada o sobie w grupie rówieśniczej. 2. ŚWIAT ZAWODÓW I RYNEK PRACY – dziecko: <ul style="list-style-type: none"> 2.1 odgrywa różne role zawodowe w zabawie;

	<p>2.2 podaje nazwy zawodów wykonywanych przez osoby w jego najbliższym otoczeniu i te, które wzbudziły jego zainteresowanie oraz identyfikuje i opisuje czynności zawodowe wykonywane przez te osoby;</p> <p>2.3 opisuje różne funkcje pracy wykonywanej przez człowieka na wybranych przykładach;</p> <p>2.4 wskazuje zawody zaangażowane w powstawanie produktów codziennego użytku oraz w zdarzenia, w których uczestniczy (zakupy, koncert, poczta...);</p> <p>2.5 wskazuje związki pomiędzy zainteresowaniami a pracą zawodową na wybranym przez siebie przykładzie;</p> <p>2.6 podejmuje próby posługiwania się przyborami i narzędziami zgodnie z ich przeznaczeniem oraz w sposób twórczy i niekonwencjonalny.</p> <p>3. RYNEK EDUKACYJNY I UCZENIE SIE PRZEZ CAŁE ŻYCIE – dziecko:</p> <p>3.1 nazywa etapy edukacji (bez konieczności zachowania kolejności chronologicznej);</p> <p>3.2 nazywa czynności, których lubi się uczyć.</p> <p>4. PLANOWANIE WŁASNEGO ROZWOJU I PODEJMOWANIE DECYZJI EDUKACYJNO-ZAWODOWYCH – dziecko:</p> <p>4.1 opowiada, kim chciałoby zostać;</p> <p>4.2 na miarę swoich możliwości planuje własne działania (lub działania grupy) poprzez wskazanie pojedynczych czynności i zadań niezbędnych do realizacji celu;</p> <p>4.3 podejmuje próby decydowania w ważnych dla niego sprawach (indywidualnie i w ramach grupy).</p>
Dokumentowanie	Nauczyciel przy realizacji poszczególnych treści programowych wpisuje DZ przy temacie lekcji.
Weryfikacja efektów zajęć	<ul style="list-style-type: none"> - pytania ewaluacyjne do dzieci (dotyczące zrozumienia przekazywanych treści, potrzeby kontynuacji lub poszerzenia tematu, atrakcyjności zajęć); - autorefleksje i samoocenę uczestników (swobodne wypowiedzi na zakończenie zajęć z wykorzystaniem głównie skojarzeń i myślenia analogicznego); - zbieranie opinii i informacji zwrotnych od rodziców; - analizę prac dzieci, wykonanych w ramach działań z zakresu preorientacji zawodowej.

Program preorientacji zawodowej dla klas I-III	
Osoby odpowiedzialne	Nauczyciele obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego ponadto w realizację programu zaangażowani są specjaliści: logopeda, psycholog i pedagog, doradca zawodowy.
Sposoby realizacji programu	Określone w programie cele przewidziane są do realizacji: a) podczas zajęć edukacji wczesnoszkolnej (w ramach realizacji podstawy programowej); b) podczas: - zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu; - wspomagania uczniów w wyborze kierunku kształcenia i zawodu w trakcie bieżącej pracy z uczniami prowadzonych przez doradcę zawodowego, nauczycieli i wychowawców m.in. na obowiązkowych i dodatkowych zajęciach edukacyjnych; c) podczas innych działań związanych z doradztwem zawodowym realizowanych w szkole (np. Tydzień Kreatywności, spotkania z pasjonatami i przedstawicielami różnych zawodów, wycieczki zawodoznawcze do przedsiębiorstw, instytucji publicznych).
Cel ogólny orientacji zawodowej	Celem orientacji zawodowej w klasach I–III szkoły podstawowej jest wstępne zapoznanie uczniów z różnorodnością zawodów na rynku pracy, rozwijanie pozytywnej i proaktywnej postawy wobec pracy i edukacji oraz stwarzanie sytuacji edukacyjnych sprzyjających poznawaniu i rozwijaniu zainteresowań oraz pasji.
Cele szczegółowe programu	Cele szczegółowe programu są spójne z celami kształcenia ogólnego, uwzględniają najważniejsze umiejętności rozwijane w ramach kształcenia ogólnego oraz zadania szkoły i cele edukacji wczesnoszkolnej. Cele szczegółowe programu orientacji zawodowej dla klas I–III są spójne z celami preorientacji zawodowej w przedszkolu, orientacji zawodowej w klasach IV–VI szkoły podstawowej oraz doradztwa zawodowego w klasach VII–VIII szkoły podstawowej i w szkołach ponadpodstawowych. Orientacja zawodowa powinna być ukierunkowana na kształtowanie: a) proaktywnych postaw uczniów wobec pracy i edukacji ze zwróceniem uwagi na zasady etyki pracy jako fundamentu aktywności zawodowej; b) sprawczości uczniów, tj. przekonania, że są podmiotami własnych działań i są zdolni do wprowadzania zmian w swoim bliższym i dalszym otoczeniu. W ten sposób program wpisuje się wprost w założenia podstawy programowej dla I etapu edukacyjnego, w tym kształtowanie odpowiedzialności za własne działania oraz postawy przedsiębiorczości, kreatywności i innowacyjności.
Treści programowe oraz cele szczegółowe – osiągnięcia dzieci	1. POZNANIE WŁASNYCH ZASOBÓW – uczeń: 1.1 opisuje swoje zainteresowania i określa, w jaki sposób może je rozwijać; 1.2 prezentuje swoje zainteresowania na forum; 1.3 podaje przykłady różnorodnych zainteresowań ludzi; 1.4 podaje przykłady swoich mocnych stron w różnych obszarach;

	<p>1.5 podejmuje działania w sytuacjach zadaniowych i opisuje, co z nich wyniknęło dla niego i dla innych.</p> <p>2. ŚWIAT ZAWODÓW I RYNEK PRACY – uczeń:</p> <p>2.1 odgrywa różne role zawodowe w zabawie;</p> <p>2.2 podaje nazwy zawodów wykonywanych przez osoby w bliższym i dalszym otoczeniu oraz opisuje podstawowa specyfikę pracy w wybranych zawodach;</p> <p>2.3 opisuje, czym jest praca i omawia jej znaczenie w życiu człowieka (na wybranych przykładach);</p> <p>2.4 omawia znaczenie zaangażowania różnych zawodów w kształt otoczenia, w którym funkcjonuje;</p> <p>2.5 opisuje role zdolności i zainteresowań w wykonywaniu danego zawodu;</p> <p>2.6 posługuje się przyborami, narzędziami zgodnie z ich przeznaczeniem oraz w sposób twórczy i niekonwencjonalny.</p> <p>3. RYNEK EDUKACYJNY I UCZENIE SIE PRZEZ CAŁE ŻYCIE – uczeń:</p> <p>3.1 uzasadnia potrzebę uczenia się i zdobywania nowych umiejętności;</p> <p>3.2 wskazuje treści, których lubi się uczyć;</p> <p>3.3 wymienia różne źródła wiedzy i podejmuje próby korzystania z nich.</p> <p>4. PLANOWANIE WŁASNEGO ROZWOJU I PODEJMOWANIE DECYZJI EDUKACYJNO-ZAWODOWYCH – uczeń:</p> <p>4.1 opowiada, kim chciałby zostać i co chciałby robić;</p> <p>4.2 planuje swoje działania (lub działania grupy), wskazując na podstawowe czynności/zadania niezbędne do realizacji celu;</p> <p>4.3 próbuje samodzielnie podejmować decyzje w sprawach związanych bezpośrednio z jego osobą.</p>
Dokumentowanie	Nauczyciel przy realizacji poszczególnych treści programowych wpisuje DZ przy temacie lekcji.
Weryfikacja efektów zajęć	<p>Założone cele programu podlegają weryfikacji, a więc ocenie, w jakim stopniu zostały one zrealizowane dzięki podjętym działaniom. Może się to odbywać poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pytania ewaluacyjne do uczestników zajęć (odnoszące się zarówno do oceny przydatności samych sytuacji dydaktycznych, ale również umożliwiające ocenę przyswojenia poruszanych treści oraz ich przydatności); • autorefleksje i samoocenę uczestników (swobodne wypowiedzi na zakończenie zajęć); • portfolio zawierające wymierne efekty pracy uczestników zajęć (w tymteczka sukcesów gromadząca wybrane przez ucznia prace – autoewaluacja); • skale obserwacyjne dla prowadzących zajęcia uwzględniające wybrane czynniki, np.: motywację do pracy, zaangażowanie w pracę zespołową, kreatywność. Skale obserwacyjne mają jedynie wspomagać proces weryfikacji efektów zajęć, a nie go zastępować; • zbieranie opinii i informacji zwrotnych od rodziców. <p>Należy zadbać o właściwą atmosferę i warunki sprzyjające otwartemu dzieleniu się przez uczniów wrażeniami i refleksjami na zakończenie zajęć. Warto w tym celu umieścić w sali np. „Skarbiec myśli”, do którego uczniowie wrzucić pytania i przemyślenia, o których nie chcieli mówić na forum lub zabrakło na nie czasu.</p>

Program orientacji zawodowej dla klas IV–VI szkoły podstawowej	
Osoby odpowiedzialne	Nauczyciele obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego ponadto w realizację programu zaangażowani są specjaliści: logopeda, psycholog i pedagog, doradca zawodowy.
Sposoby realizacji programu	Przewidziane w programie działania realizowane w ramach orientacji zawodowej powiązane są z treściami kształcenia ogólnego, co umożliwia uczniom dostrzeganie związków pomiędzy tym, czego się uczą, a swoją dalszą edukacją i przyszłą karierą zawodową. Ponadto w niniejszym programie uwypuklono rolę kompetencji kluczowych przewidzianych do rozwijania w ramach podstawy programowej (tj. postawy: kreatywności, przedsiębiorczości, innowacyjności i współpracy zespołowej). Oznacza to, że nauczyciel realizujący program orientacji zawodowej, jednocześnie podejmuje działania mające na celu wspólne (tj. angażujące rodziców, innych nauczycieli i pracowników szkoły, a także przedstawicieli otoczenia społeczno-gospodarczego szkoły) wypracowanie efektów kształcenia zapisanych w podstawie programowej.
Cel ogólny orientacji zawodowej	Celem orientacji zawodowej w klasach IV–VI jest poznawanie własnych zasobów, zapoznanie uczniów z wybranymi zawodami i rynkiem pracy, kształtowanie pozytywnej i proaktywnej postawy uczniów wobec pracy i edukacji oraz stwarzanie sytuacji edukacyjnych i wychowawczych sprzyjających poznawaniu i rozwijaniu zdolności, zainteresowań oraz pasji. Cel ogólny oraz cele szczegółowe programu są spójne z celami kształcenia ogólnego, uwzględniają najważniejsze umiejętności rozwijane w ramach kształcenia ogólnego oraz zadania szkoły. Cel ogólny oraz cele szczegółowe programu orientacji zawodowej dla klas IV–VI są spójne z celami preorientacji zawodowej (przedszkole), orientacji zawodowej (klasy I–III szkoły podstawowej) i doradztwa zawodowego w klasach VII–VIII szkoły podstawowej oraz w szkołach ponadpodstawowych.
Treści programowe oraz cele szczegółowe – osiągnięcia dzieci	1. POZNAWANIE WŁASNYCH ZASOBÓW – uczeń: 1.1 określa własne zainteresowania, zdolności i uzdolnienia oraz kompetencje; 1.2 wskazuje swoje mocne strony oraz możliwości ich wykorzystania w różnych dziedzinach życia; 1.3 podejmuje działania w sytuacjach zadaniowych i ocenia swoje działania, formułując wnioski na przyszłość; 1.4 prezentuje swoje zainteresowania/uzdolnienia na forum z zamiarem zaciekawienia odbiorców. 2. ŚWIAT ZAWODÓW I RYNEK PRACY – uczeń: 2.1 wymienia różne grupy zawodów i podaje przykłady dla poszczególnych grup, opisuje różne drogi dojścia do nich oraz podstawową specyfikę pracy w zawodach; 2.2 opisuje, czym jest praca i jej znaczenie w życiu człowieka; 2.3 podaje czynniki wpływające na wybory zawodowe; 2.4 posługuje się przyborami, narzędziami zgodnie z ich przeznaczeniem oraz w sposób twórczy i niekonwencjonalny; 2.5 wyjaśnia rolę pieniądza we współczesnym świecie i jego związek z pracą. 3. RYNEK EDUKACYJNY I UCZENIE SIĘ PRZEZ CAŁE ŻYCIE – uczeń:

	<p>3.1 wskazuje na różne sposoby zdobywania wiedzy (korzystając ze znanych mu przykładów) oraz omawia swój indywidualny sposób nauki;</p> <p>3.2 wskazuje przedmioty szkolne, których lubi się uczyć;</p> <p>3.3 samodzielnie dociera do informacji i korzysta z różnych źródeł wiedzy.</p> <p>4. PLANOWANIE WŁASNEGO ROZWOJU I PODEJMOWANIE DECYZJI EDUKACYJNO-ZAWODOWYCH – uczeń:</p> <p>4.1 opowiada o swoich planach edukacyjnych i zawodowych;</p> <p>4.2 planuje swoje działania (lub działania grupy), wskazując szczegółowe czynności i zadania niezbędne do realizacji celu;</p> <p>4.3 próbuje samodzielnie podejmować decyzje w sprawach związanych bezpośrednio, jak i pośrednio (otoczenie) z jego osobą.</p>
Dokumentowanie	Nauczyciel przy realizacji poszczególnych treści programowych wpisuje DZ przy temacie lekcji.
Metody i formy realizacji programu	<p>Określone w programie cele przewidziane są do realizacji:</p> <p>a) podczas</p> <ul style="list-style-type: none"> - zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu; - wspomagania uczniów w wyborze kierunku kształcenia i zawodu w trakcie bieżącej pracy z uczniami prowadzonych przez doradcę zawodowego, nauczycieli i wychowawców m.in. na obowiązkowych i dodatkowych zajęciach edukacyjnych; <p>b) podczas innych działań doradczych realizowanych w szkole (np. projekty edukacyjne) lub poza nią (np. spotkania z przedstawicielami zawodów, udział w wycieczkach zawodoznawczych w zakładach pracy). Dzięki tym wizytom uczniowie mają możliwość bezpośredniego kontaktu z przedstawicielami zawodów/specjalności, przez co stają się otwarci i zorientowani na rynek pracy i pracodawców oraz mogą odnieść wymagania danego zawodu do swoich potrzeb i możliwości.</p>
Sposoby realizacji programu	<p>W realizację programu orientacji zawodowej powinni zostać włączeni rodzice, przedstawiciele instytucji oświatowych zajmujących się doradztwem zawodowym (m.in. specjaliści z poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz pracownicy placówek doskonalenia nauczycieli), jednostki samorządu terytorialnego (organy prowadzące szkoły), placówki kształcenia praktycznego oraz otoczenie społeczno-gospodarcze szkół, przez które należy rozumieć pracodawców/przedsiębiorców, organizacje pracodawców, instytucje edukacyjne i instytucje działające na rynku pracy (np. powiatowy urząd pracy, Ochotnicze Hufce Pracy), uczelnie wyższe, itp.</p> <p>Szczególne uwagę na tym etapie edukacyjnym należy zwrócić na współpracę z rodzicami w zakresie wspomagania ucznia w poznawaniu własnego potencjału i możliwości oraz kształtowania jego samodzielności i postawy proaktywnej.</p>
Metody i formy realizacji programu	<p>Orientacja zawodowa powinna być ukierunkowana na kształtowanie proaktywnych postaw uczniów wobec pracy i edukacji ze zwróceniem uwagi na zasady etyki pracy, jako fundamentu aktywności zawodowej. Proaktywna postawa uczniów wobec pracy i edukacji wzmacniana jest także poprzez takie działania jak: wycieczki tematyczne, projekty</p>

	<p>edukacyjne, wydarzenia (np. tydzień kreatywności). Prowadzący aktywizuje uczniów poprzez projektowanie odpowiednich sytuacji dydaktycznych służących wzmocnieniu postawy samodzielności, odpowiedzialności i sprawczości uczniów – tj. przekonania, że oni są podmiotami własnych działań zdolnymi do wprowadzania zmian w swoim bliższym i dalszym otoczeniu.</p>
Weryfikacja efektów zajęć	<p>Może to odbywać się poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pytania ewaluacyjne do uczniów (umożliwiające uczniom np. samoocenę własnej aktywności na zajęciach, samoocenę stopnia zrozumienia/przyswojenia poruszanych treści, ocenę efektywności poszczególnych zadań lub sytuacji dydaktycznych, ocenę poczucia satysfakcji z pracy zespołowej); - autorefleksje uczniów (swobodne wypowiedzi zarówno na rozpoczęcie, jak i zakończenie zajęć); - obserwacje osiągnięć ucznia (np. z wykorzystaniem przez prowadzącego skal obserwacyjnych uwzględniających wybrane czynniki, np.: motywację uczniów do pracy na zajęciach lub poszczególnych zadań, zaangażowanie w pracę zespołową, kreatywność), - analizę wytworów pracy uczniów, - portfolio zawierające efekty pracy uczniów, np. „Teczka moich osiągnięć”, - ankiety ewaluacyjne dla uczniów, rodziców. <p>Proponowane sposoby weryfikacji mają ułatwić uczniom generowanie refleksji, przemyśleń, spostrzeżeń w kontekście poruszanych obszarów tematycznych. Jak wynika z doświadczeń doradców zawodowych bardziej wartościowe dla uczniów są te sytuacje dydaktyczne, które stwarzają możliwość aktywnego uczestnictwa i samodzielnego dochodzenia do pomysłów dotyczących np. planowania własnej drogi edukacyjnej i zawodowej, niż te, które takie rozwiązania narzucają.</p>
PROGRAM DORADZTWA ZAWODOWEGO DLA KLAS VII–VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ	
Założenia ogólne programu	<p>Program stanowi realizację jednolitej, uwzględniającej etapy rozwojowe uczestników oraz specyfikę typów szkół, systemowej koncepcji doradztwa zawodowego rozumianego jako: uporządkowane i zaplanowane działania mające na celu wspieranie uczniów klas VII–VIII szkół podstawowych w procesie świadomego i samodzielnego podejmowania decyzji edukacyjnych i zawodowych.</p>
Osoby odpowiedzialne	<p>Nauczyciele obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego ponadto w realizację programu zaangażowani są specjaliści: psycholog, pedagog, doradca zawodowy.</p>
Cel ogólny doradztwa zawodowego	<p>Celem doradztwa zawodowego w klasach VII–VIII szkoły podstawowej jest przygotowanie uczniów do odpowiedzialnego planowania kariery i podejmowania, przy wsparciu doradczym, decyzji edukacyjnych i zawodowych, uwzględniających znajomość własnych zasobów oraz informacje na temat rynku pracy i systemu edukacji.</p> <p>Cel ogólny oraz cele szczegółowe programu są spójne z celami kształcenia ogólnego w szkole podstawowej. Uwzględniają wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne rozwijane w ramach kształcenia ogólnego oraz zadania szkoły i cele edukacji poszczególnych przedmiotów, m.in. wiedzy o społeczeństwie oraz wychowania</p>

	<p>do życia w rodzinie, co umożliwia realizowanie programu zarówno podczas zajęć z zakresu doradztwa zawodowego, jak i na zajęciach z wychowawcą, lekcjach przedmiotowych oraz na dodatkowych zajęciach edukacyjnych w tym innych zajęciach obejmujących wspomaganie uczniów w wyborze kierunku kształcenia i zawodu</p> <p>– w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej.</p> <p>Cel ogólny oraz cele szczegółowe programu doradztwa zawodowego dla klas VII–VIII szkoły podstawowej są spójne z celami preorientacji zawodowej (przedszkole), orientacji zawodowej (klas I–VI szkoły podstawowej) i doradztwa zawodowego w szkołach ponadpodstawowych.</p>
<p>Treści programowe oraz cele szczegółowe – osiągnięcia dzieci</p>	<p>1. POZNAWANIE WŁASNYCH ZASOBÓW – uczeń:</p> <p>1.1 rozpoznaje własne zasoby (zainteresowania, zdolności, uzdolnienia, kompetencje, predyspozycje zawodowe oraz stan zdrowia);</p> <p>1.2 dokonuje syntezy przydatnych w planowaniu kariery edukacyjno-zawodowej informacji o sobie wynikających z autodiagnozy, ocen innych osób i innych źródeł;</p> <p>1.3 rozpoznaje własne ograniczenia jako wyzwania w odniesieniu do planów edukacyjno-zawodowych;</p> <p>1.4 charakteryzuje wartości z uwzględnieniem wartości pracy i etyki zawodowej;</p> <p>1.5 określa aspiracje i potrzeby w zakresie własnego rozwoju i możliwe sposoby ich realizacji.</p> <p>2. ŚWIAT ZAWODÓW I RYNEK PRACY – uczeń:</p> <p>2.1 wyszukuje i analizuje informacje na temat zawodów oraz charakteryzuje wybrane zawody, uwzględniając składowe ich opisów, w tym dróg ich zdobywania;</p> <p>2.2 wyjaśnia zjawiska i trendy zachodzące na współczesnym rynku pracy;</p> <p>2.3 porównuje własne zasoby i preferencje z wymaganiami rynku pracy i oczekiwaniami pracodawców;</p> <p>2.4 dokonuje autoprezentacji;</p> <p>2.5 uzasadnia znaczenie pracy w życiu człowieka;</p> <p>2.6 analizuje znaczenie i możliwości doświadczania pracy.</p> <p>3. RYNEK EDUKACYJNY I UCZENIE SIE PRZEZ CAŁE ŻYCIE – uczeń:</p> <p>3.1 analizuje oferty szkolnictwa ponadpodstawowego i wyższego pod kątem możliwości dalszego kształcenia, korzystając z dostępnych źródeł informacji;</p> <p>3.2 analizuje kryteria rekrutacyjne do wybranych szkół w kontekście rozpoznanych własnych zasobów;</p> <p>3.3 charakteryzuje strukturę systemu edukacji formalnej oraz możliwości edukacji pozaszkolnej w Polsce;</p> <p>3.4 określa znaczenie uczenia się przez całe życie.</p> <p>4. PLANOWANIE WŁASNEGO ROZWOJU I PODEJMOWANIE DECYZJI EDUKACYJNO-ZAWODOWYCH – uczeń:</p> <p>4.1 planuje ścieżki kariery edukacyjno-zawodowej, uwzględniając konsekwencje podjętych wyborów;</p> <p>4.2 podejmuje decyzje o dalszej drodze edukacyjno-zawodowej samodzielnie lub przy wsparciu doradczym;¹⁰</p> <p>4.3 określa marzenia, cele i plany edukacyjno-zawodowe na bazie własnych zasobów;</p>

	4.4 identyfikuje osoby i instytucje wspomagające planowanie kariery i wyjaśnia, w jakich sytuacjach korzystać z ich pomocy.
Dokumentowanie	Nauczyciel przy realizacji poszczególnych treści programowych wpisuje DZ przy temacie lekcji.
Warunki i sposoby realizacji programu	<p>Określone w programie cele przewidziane są do realizacji podczas:</p> <p>a) podczas wynikających z ramowych planów nauczania grupowych zajęć z zakresu doradztwa zawodowego, które są prowadzone przez doradcę zawodowego</p> <p>b) podczas:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu; - wspomagania uczniów w wyborze kierunku kształcenia i zawodu w trakcie bieżącej pracy z uczniami; prowadzonych przez doradcę zawodowego, nauczycieli i wychowawców m.in. na obowiązkowych i dodatkowych zajęciach edukacyjnych, zajęciach z wychowawcą i innych zajęciach, a także w formie indywidualnych porad i konsultacji prowadzonych przez doradcę zawodowego (lub innych specjalistów, wychowawców, nauczycieli) <p>c) podczas innych działań związanych z doradztwem zawodowym realizowanych w szkole (np. targi edukacyjne, projekty edukacyjne, konkursy zawodoznawcze) lub poza nią (np. udział w targach edukacyjnych, festiwal zawodów, udział w wizytach zawodoznawczych w zakładach pracy). Dzięki tym wizytom uczniowie mają możliwość bezpośredniego kontaktu z przedstawicielami zawodów/specjalności, a dzięki temu stają się otwarci i zorientowani na rynek pracy oraz pracodawców oraz mogą odnieść wymagania danego zawodu do swoich potrzeb i możliwości.</p>
Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym	<p>W realizację programu doradztwa zawodowego dla klas VII–VIII szkoły podstawowej powinni zostać włączeni rodzice, przedstawiciele instytucji oświatowych zajmujących się doradztwem zawodowym (m.in. specjaliści z poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz pracownicy placówek doskonalenia nauczycieli), jednostki samorządu terytorialnego (organy prowadzące szkoły), placówki kształcenia praktycznego oraz otoczenie społeczno-gospodarcze szkół, przez które należy rozumieć pracodawców/przedsiębiorców, organizacje pracodawców, instytucje edukacyjne i instytucje działające rynku pracy (np. powiatowy urząd pracy, Ochotnicze Hufce Pracy), uczelnie wyższe, specjalne strefy ekonomiczne. W kontaktach tych powinny zostać włączone także aspekty środowiskowe, rodzinne, socjalne, zdrowotne, kulturowe.</p> <p>Szczególne uwagę na tym etapie edukacyjnym należy zwrócić na współpracę z rodzicami w zakresie wspomagania ucznia w podejmowaniu właściwych decyzji edukacyjno-zawodowych. Możliwe jest osiągnięcie tego celu dzięki włączaniu rodziców w działania szkoły poprzez angażowanie ich do różnych form działań doradczych, np.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - organizacji wizyt w zakładach pracy, - spotkań z rodzicem opowiadających o danym zawodzie/ścieżce kariery zawodowej, - współorganizacji targów edukacyjnych i dni kariery, - angażowaniu rodziców w tworzenie portfolio przez ucznia.

	<p>Zaangażowanie w tego typu działania powinny dawać rodzicom możliwość wykorzystania własnych doświadczeniach i kompetencji zawodowych oraz osobistą satysfakcję. Jednym z ważnych elementów realizacji programu powinna być także możliwość indywidualnego kontaktu uczniów i rodziców z doradcą zawodowym (zatrudnionym w szkole, w instytucjach wspierających) i innymi specjalistami wspomagającymi proces podejmowania decyzji (psycholog, pedagog, lekarz medycyny pracy itp.). W kontaktach tych powinny zostać uwzględnione także aspekty środowiskowe, rodzinne, socjalne, zdrowotne, kulturowe.</p>
Metody i formy realizacji programu	<p>Zajęcia w ramach orientacji zawodowej powinny być prowadzone z wykorzystaniem metod aktywizujących, dobieranych z uwzględnieniem m.in.: wieku uczestników zajęć oraz celów, jakie mają zostać osiągnięte.</p> <p>W związku z powyższym doradztwo zawodowe w klasach VII–VIII powinno być ukierunkowane na kształtowanie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - proaktywnych postaw młodzieży wobec pracy i edukacji ze zwróceniem uwagi na zasady etyki pracy jako fundament aktywności zawodowej; - sprawczości uczniów, tj. przekonania, że są podmiotami własnych działań i są w pełni zdolni do wprowadzania zmian w swoim bliższym i dalszym otoczeniu. <p>Działania realizowane w ramach doradztwa zawodowego powinny wspierać eliminowanie stereotypów dotyczących ról społecznych i zawodowych.</p> <p>Testy, m.in. predyspozycji i zainteresowań zawodowych, powinny pełnić funkcje wspomagającą, a ich wyniki należy omawiać indywidualnie.</p>
Weryfikacja efektów zajęć	<p>Działania realizowane w ramach orientacji zawodowej mają wspierać uczniów w procesie przygotowania do wyboru kierunku dalszego kształcenia i zawodu, dlatego zamiast tradycyjnego oceniania rekomenduje się, aby podczas zajęć kształtować umiejętność uczniów do autorefleksji i samooceny. Sprzyja to budowaniu większej otwartości uczniów, ich aktywności i zaangażowaniu, motywacji do udziału w dyskusjach i do wyrażania własnych opinii, jak również skłania do refleksji.</p> <p>Weryfikację efektów zajęć można wykorzystać poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pytania ewaluacyjne zadawane uczestnikom po zakończeniu zajęć; - portfolio zawierającego wymierne efekty pracy uczestników zajęć gromadzone sukcesywnie przez cały okres realizacji programu doradztwa zawodowego; - indywidualnego planu działania ukazującego projektowane ścieżki kariery edukacyjno-zawodowej uczniów.

VI. Ewaluacja programu

Rolą ewaluacji programu jest analiza jego skuteczności, tzn. określenie, w jakim stopniu realizacja tego programu przyczynia się do osiągnięcia założonych w nim celów. Ewaluacja prowadzona jest w sposób ciągły poprzez obserwację, rozmowy, informacje zwrotne od uczniów, rodziców i nauczycieli.

Do ewaluacji technik posługują: analiza dokumentacji (dzienniki – tematy zajęć), analiza wytworów dzieci, rysunki, portfolio uczniów, rozmowy indywidualne z uczniami.

ZAŁĄCZNIK 1

Rekomendowane zasoby do programu doradztwa zawodowego.

Literatura

Maćkowiak A., *Kim zostanę, gdy dorosnę? Piosenki o zawodach*, Wydawnictwo Harmonia, Gdańsk 2016.

Maćkowiak A., *Zgadnij kto to*, Wydawnictwo Harmonia, Gdańsk 2011.

Krajna A., Ryk L., Sujak-Lesz K. (red.), *Edukacja zawodoznawcza i edukacja projakościowa w szkole*, MarMar Centrum Edukacji Nauczycielskiej Uniwersytetu Wrocławskiego przy udziale Wydziału Edukacji Urzędu Miejskiego Wrocławia, Wrocław 2005.

Grzeszkiewicz B. (red.), *Preorientacja zawodowa dzieci w wieku przedszkolnym*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2004.

Karty pracy Przepióra A., *Poznajemy zawody* – komplet 3 książek z pomocami dydaktycznymi; Wydawnictwo Bliżej Przedszkola.

Filmy o zawodach

<http://www.abc.tvp.pl/19256593/kulisy-czyli-blekitek-poznajemy-zawody>

<https://doradztwo.ore.edu.pl/programy-i-wsdz/>

www.mapakarier.pl

Na Zintegrowanej Platformie Edukacyjnej epodreczniki.pl w zakładce Doradztwo zawodowe są materiały multimedialne wspierające proces doradztwa zawodowego (filmy, informacje zawodoznawcze oraz materiały VR) prezentujących 76 z 219 zawodów szkolnictwa branżowego. Materiały te, opracowane w ramach projektów unijnych (dla uczniów klas VII i VIII szkół podstawowych oraz dla uczniów szkół ponadpodstawowych i osób dorosłych), mogą być wykorzystywane przy podejmowaniu decyzji o wyborze zawodu oraz kierunku dalszego kształcenia. Ponadto w tej samej zakładce udostępniono 45 materiałów multimedialnych przeznaczonych dla dzieci w edukacji wczesnoszkolnej, zapoznających je ze światem zawodów.